

Stričkov biser.

Spisal Jos. Vandot.

Trnadov Vilko se je razjokal tisto popoldne že vtretjič. Milo se mu je storilo v srcu, pa se je razjokal zato. Tam kraj lesa se je vsedel v gosto senco; pogledal je doli na vas, ki se je kopala v solnčnih žarkih, pa se mu je storilo milo v srcu in se je razjokal. Še so ga ščemela ušesa, ki mu jih je navil pred nekaj trenutki kmet Hostar, še so ga boleli lasje, za katere ga je zgrabil pred četrto ure kmet Bernik tam doli na vasi. Oj, pa še huje je bolelo Vilka v srcu! Bridko mu je bilo in nepopisno žalostno. Pa bi ne jokal zato mali Vilko?

Pa se je tudi resnično razjokal mali Vilko. Debele solze so se mu ulile po rdečih licih, in zdihoval je in tarnal, da bi se ga bil usmilil kamen, ako bi ga bil mogel slišati. „Oj, zakaj mi je navil kmet Hostar ušesa? Oj, zakaj me je pograbil kmet Bernik za lase?“ — Tako se je izpraševal Vilko. Pa je odgovarjal sam sebi, in njegove solze so postale še bolj debele.

„Zato mi je navil kmet Hostar ušesa, oj, zato me je pograbil kmet Bernik za lase, da me zdaj boli. Oj, tako boli!“

In zato se je storilo Vilku milo, in zasmilil se je samsebi. Oh, zakaj ga preganja usoda tako kruto? Saj ni storil še nikomur vedoma žalega. Kaj more za to, če je tako neroden, da mu izpodleti vse? Kaj more za to, če ga je prijel kmet Hostar za ušesa in mu jih je navil tako, da ga bodo ščemela še vso uro? Saj ni mislil hudega, saj je hotel le dobro Hostarjevimi putkam, ki so se izprehajale kraj dvorišča.

Glej, tako je bila všeč Vilku jarčica, da je hotel deliti z njo kos kruha, ki so mu ga dali doma za malico. „Jarči-jarči-jarčica!“ je klical Vilko in vabil. „Kok-kok-kok“, mu je odgovarjala jarčica, pa je škilila na kos kruha, ki ga je držal Vilko v desnici. In Vilko je zijal samo na jarčico, ki mu je bila tako zelo všeč. Stopal je naprej in samo zijal, a na svoje noge ni gledal. Na, neroda! Pa je stopil petelinu na nogo. Zakukurikal je petelin tako bridko, kot bi ga držala tetka lisica za vrat. Zakukurikale so putke, da se je razlegalo daleč čez vas in da so ljudje že mislili: „Glejte in čujte! Lisjak je na Hostarjevem dvoru, pa kolje kure.“ — Pa tudi kmet Hostar sam je čul vrišč na dvorišču. Prihitel je iz hiše. Zagledal je Vilka, pa tudi petelina je zagledal, ki je švedral preko dvorišča. Pa je pograbila kmeta jeza. Naravnost k Vilku je stopil, in njegove trde roke so pograbile Vilkova ušesa.

„Ti nepridiprav, ti naték!“ je govoril kmet Hostar in vlekel in navijal drobna ušesa. „Kaj plašiš živino? Kaj jo mučiš? Čakaj, ti hudoba!“

Vilka pa je bolelo, in zato je zajokal in zakričal: „Oj, striček, pustite me!“ je prosil in moledoval. „Oj, dobri striček Hostarjev! Samo kosček kruha sem hotel dati jarčici. Oj, striček, pa sem stopil petelinu na nogo.“

A Hostarjev stric mu ni verjel. Še dolgo ga je mikastil, potem pa ga je napodil z dvorišča. Bežal je Vilko iz vasi; na polje je bežal in si je z rokami tiščal ščemeča ušesa. Dolgo je hodil po polju, preden se je poto-

lažil nekoliko. Bližal se je trem jesenom, ki so stali kraj visoke rži. „Hek-hek-hek!“ je klicalo nekaj s srednjega jesena. Začudil se je Vilko temu. Gledal je in gledal v zelene veje in je zapazil tam gori pisano šojo, ki je razkazovala solncu svoje krasno perje.

„Ojej, šoja!“ se je začudil Vliko, in ušesa ga niso ščemela več. Zijal je in zijal na lepega ptiča in je stopal počasi k jesenu. Domislil se je celo, da morebiti še vjame šojo, ako spleza na drevo. Zato pa je zijal in zijal in ni gledal pod noge. Na, neroda! Pa se je spotaknil ob krtino, omahnil in se zvalil naravnost v visoko rž! Dvakrat se je prevrnil tam, da je ležal velik šop rži na tleh. Ravno se je pobral s tal, pa prileti izza meje kmet Bernik. Srdit mu je bil obraz, pa je pograbil Vilka za lase.

„Kaj, po rži se mi boš valjal?“ je vpil kmet Bernik. „Oj, ti hudoba grda! Človek se trudi vse leto, da mu teče znoj s čela. Na, pa pride fantac, pa se valja po rži. O, ti spaka, ti!“

Bolelo je Vilka tako, da se mu je zdelo, da mu nê ostane niti las več na glavi. Pa je jokal in moledoval: „Oj, stric Bernikov, saj se nisem valjal zahalašč po rži, oj, nisem! Šojo sem gledal, pa sem padel, oj, stric Bernikov!“

A stric Bernikov mu ni verjel. Še dvakrat ga je stresel, potem ga je pa zapodil. In Vilko je bežal preko polja, naravnost proti lesu je bežal. Čul je še govoriti kmeta Bernika in tudi šojo je še čul, ko se je šopirila na zelenem jesenu in je klicala s hripavim glasom: „Hek-hek-hek . . .“ Dospel je Vilko do lesa in se je vsedel v gosto senco. Tam pa se mu je storilo milo, da se je razjokal na glas. Samsebi se je smilil, in v srcu ga je bolelo in peklo.

Oj, ne bi bil jokal Vilko, če bi se mu bilo to dogodilo danes prvi-krat, oj, ne! Toda to se mu je dogajalo vsak dan. Težko, da bi bil doživel Vilko en dan, da ni storil kake nerodnosti; težko, da ni jokal enkrat na dan zaradi svoje nerodnosti in zijalosti. Pregarjala ga je usoda kruta in bridka. Zaman je premišljeval in ugibal, kako bi mogel ubežati tej bridki usodi. Zaman so bile vse njegove misli. Ko je morda premišljeval najbolj globoko, na, pa je že storil nerodnost, in kmet ga je zgrabil za ušesa ali pa za lase. In Vilko je moral jokati in plakati in pretakati grenke zolze zaradi svoje nerodnosti.

Pač je potožil doma vse. Toda doma so ga prijeli trdo, pa so mu govorili: „Čemu si pa tako zijalast? Pazi in čuvaj se, pa ne boš neroden, ti zijalo! Prav se ti godi. Se boš vsaj enkrat izpametoval.“

Tako so ga kregali doma. Vilko si pa ni vedel pomoči. Šel je od doma, v temni gozd. Toda že med potom je storil spet kako nerodnost. Pa so ga ščemela spet ušesa in ga boléli lasje kakor danes, ko sedi kraj zelenega gozda v gosti sencu in govori samemusebi:

„Oj, Vilko, Vilko! Kdaj te nehajo ščemeti ušesa? Kdaj te nehajo boleti lasje? Oj, Vilko, ti ubogi Vilko! Prej se poderejo beli snežniki tam gori, preden nehajo tebe ščemeti ušesa in boleti lasje, ti ubogi Vilko!“

Tako je govoril Vilko, žalostni Vilko tam kraj zelenega gozda. Obupal je že sam nad seboj in že ni videl nobene rešne poti več.

Zato je povetil glavo. Tedaj pa zagleda mravljo-črnico na tleh. Dolgo bilko je vlekla mravlja-črnica; toda vedno in vedno se je zadevala ob travo, da se je prevrnila tupatam z bilko vred. A mravlja-črnica ni izpustila bilke. Vlekla jo je naprej in naprej in se še zmenila ni, če se je prevrnila tupatam. Gledal jo je Vilko, in počasi so se mu sušile solze na licu. Zanimalo ga je, kako dolgo bo vlekla mravlja-črnica bilko. Počasi se je pomikala živalca naprej, in Vilku se je že zdelo, da onemore skoro gotovo. Pa glej — kar naenkrat je prilezla odnekod druga mravlja-črnica. S trepalnicami je potipala sestrico; potem pa je prijela bilko na drugem koncu. In tedaj sta se pomikali sestrici hitro naprej in sta izginili kmalu med travo.

Ko je videl Vilko to, je pogledal naravnost v nebo. Obraz se mu je razjasnil, kakor se razjasné temni snežniki, ko posije solnce nanje. Privzdignil je svoj zeleni, potlačeni klobuček, pa je zavriskal: „Juhu! K Breznovemu stričku grem — gotovo mi pomaga Breznov striček, Juhu...“

Veselo je poskočil Vilko na noge in se je zapodil po bregu navzdol. Pač se je spotaknil spet ob krtino, da se je zvalil na tla in se skotalil po bregu. Treščil je z glavo ob mejnik, da je videl solnce. A ni se zmenil za to. Doli ob njivi se je pobral s tal. Potem pa je letel naravnost proti Breznovemu vrtu.

Sedel je tam striček Breznov kraj bučelnjaka. Svojo čedro je kadil in je ravno zbijal nov panj. Krog njega so pa glasno šumele čebele in so prinašale domov strd, ali pa so hitele od doma, da si naberejo med pisanimi rožami strdi. Vlekel je striček iz svoje čedre in je bil zamaknjen v svoje delo, da niti ni zapazil Vilka.

„Dober dan, striček Breznov,“ je pozdravil Vilko. Ozrl se je striček in je vzel čedro iz ust.

„Bog daj, ti Vilko Strnadov,“ se je odzval striček, pa je zmajal z glavo. „Hm, hm,“ je nadaljeval striček, „pa te že spet ščemé ušesa, ti Videk Strnadov? Kaj? Saj pravim — ti zijalček! Hujši si kot zajček, ki ga ne užene niti naš kužek-rjavček.“

Žalostno je prikimal Vilko, pa je povetil glavo. „Oj, resnično, striček Breznov,“ je odgovoril žalostno. „Navil mi je kmet Hostar ušesa, pa me je pograbil kmet Bernik za lase... Gledal sem mravljo-črnico, ko je vlekla dolgo bilko, in ji je pomagala potem sestrica. Pa takrat sem se domislil vas, striček Breznov, in tedaj sem vedel, da mi pomorete. Hudo je, oj, striček, če vsak dan ščemé ušesa in bolé lasje... Vi mi pa pomorete, ljubi striček, da me ne bo več preganjala nesreča tako bridko. Kajne, da mi pomorete, ljubi striček?“

In moledoval je Vilko in še prosil tako gorko, da se je omečilo stričku srce. Ej, dobro je poznal Vilka, pa je vedel, da je vsemu kriva samo zijalost, ta nesrečna Vilkova zijalost in nepazljivost. Pa se je zamislil striček tako, da se je popraskal dvakrat za ušesom in je rekel trikrat: „Hm-hm-hm... Kako naj pomorem Vilku, kako? Da ga odvadim tiste zijalosti,

ki je bila edino kriva, da so ščemela Vilku ušesa in so ga boleli lasje. Kako naj mu pomorem, kako? — Hm-hm,“ je govoril striček samprisebi „huda reč to, huda! Pasja dlaka! Pomagati mu moram, ker se mi smili otročè. Toda kako?“

In spet se je popraskal striček za ušesom. Tedaj pa se je namuznil hudomušno in se je nasmehnil. Oj, prišla mu je v glavo dobra misel.

Obrnil se je striček k Vilku, pa mu je govoril: „Pomorem ti, Vilko. Zato ti pomorem, ker si prišel tako lepo k meni in si me prosil tako lepo. Nič se ne boj, ptiček! Nič več te ne bodo ščemela ušesa in tudi lasje te ne bodo boleli več. Kar počakaj malo — grem v hišo.“

Striček je odšel, Vilko pa je poskočil v svojem velikem veselju, in dosti ni manjkalo, pa bi bil neroda prevrnil novi panj. Oj, striček mu pomore, pomore! Hej, to bo veselje, in žalosti ne bo več k njemu. Nič več ne bodo trpela uboga ušesa; pri miru bodo, in noben kmet se jih ne dotakne več s trdimi prsti. Hej, to bo veselje in radost! Pomore mu striček, ta dobri striček. Saj je obljubil tako, pa bi mu ne pomogel?

V svojem srčnem veselju je skakal Vilko pred bučeljnakom. Pa se je zdelo to drobni čebeli neumno. Zaprašila se je Vilku naravnost v obraz in je obsedela na njegovem nosu. „Ojej!“ je zavpil Vilko prestrašeno in je zamahnil z roko. Mislil je, da ga piči čebela. Toda čebelica ga je hotela samo prestrašiti. Ko je zavpil Vilko, je odletela z njegovega nosa naravnost na polje, pa se je smejala samaprisebi.

Takrat je stopil iz hiše striček. Pokazal je Vilku neko drobno stvar, ki je bila podobna lešniku. Pa je rekel striček: „Glej, Vilko, to je biser. Ko sem bil še mlad, sem ga našel daleč tam dolí na krasu. Veliko moč ima ta biser. Nikomur se ne zgodi nič žalega, če nosi ta biser pri sebi. In ta biser izročam tebi. Glej, da ga ne izgubiš in da ga nosiš vedno pri sebi. Varoval te bo vedno. Samo nanj moraš misliti vedno. In koder hodiš in karkoli delaš, vedno moraš misliti: stričkov biser imam pri sebi. In ta biser mi pravi tako: Čuvaj se, Vilko, in glej na vse strani in pazi, da ne storiš nerodnosti. — Tako stori, Vilko, in pazi, da mi ne izgubiš bisera! Ko pa pade prvi sneg, mi ga prinesi nazaj. Ali si razumel, Vilko?“

„Razumel sem, striček,“ je odvrnil Vilko, ki je poslušal z veliko pazljivostjo stričkove besede. Čudil se je vsemu temu in se je veselil. Hoj, ne bodo ga ščemela več ušesca! Hoj, ne bodo ga boleli več lasje! Saj ima biser, in ta biser mu je podaril sam dobri Breznov striček.

„Torej dobro,“ je rekel striček. „Pojdi zdaj in stori, kakor sem ti naročil.“

In Vilko je šel — ne, letel je na vso sapo preko vrta. Skoro bi se bil spet spotaknil ob visoko gredo. Toda o pravem času se je domislil in je dejal samprisebi; „Stričkov biser imaš v žepu. Pazi se Vilko, in se čuvaj!“ — In res se je čuval Vilko in se ni spotaknil ob visoko gredo. Oj, da ni imel bisera pri sebi, pa bi se bil neroda gotovo prevrnil v sosedov zeljnik, kjer so rastle tako lepe glave. Vse bi bil pomendral, in jezna soseda bi ga bila zgrabila za ušesa in za lase. Pa bi bil spet joj! — No, rešil ga je zdaj stričkov biser — vedno ga bo rešil, samo misliti mora nanj vedno.

„Pa bom tudi mislil zagotovo,“ je sklenil Vilko tedaj v svojem vselem srcu.

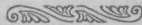
Sklenil je Vilko tako, pa se je tudi držal svoje obljube. Koderkoli je hodil, povsod je mislil na biser, ki ga je nosil vedno pri sebi. In čudno — od tistega dne ni storil nobene nerodnosti več. Počila so se mu ušesa, ki niso bila več tako rdeča; počili so se mu lasje, ki niso bili več razkuštrani. In Vilko je postal vesel, ej, tako vesel! Čudil se je čudotvorni biserjevi moči in je bil srčno hvaležen dobremu stričku. Čudili so se ljudje, da se je izpametoval nerodni Vilko, in so ga imeli radi, ker je bil vedno vesel in dobre volje. A nihče ni izvedel za čudotvorni biser, ker Vilko je molčal o njem, in tudi striček je molčal.

Debele snežinke so frčale po zagorskem svetu. Pričelo je mesti, in sneg se je usipaval iz gostih, skoro v dolino visečih oblakov. Breznov striček se je umaknil v hišo in je ob topli peči kadir svojo čedro. Nikogar ni bilo v hiši, in strička se je skoro loteval zaspanec. Tedaj pa je obrtkal nekdo pred pragom sneg s svojih črevčjev. Odprla so se vrata, in v hišo je stopil Strnadov Vilko, rdeč kot rak.

„Dober dan, striček,“ je pozdravil. „Prinesel sem vam biser nazaj. Oj, hvala vam! Lepo me je varoval vaš biser. Niti enkrat me niso zaščemela ušesa, in tudi lasje me niso zboleli. Oj, samo vam se moram zahvaliti za to, samo vam, dobri striček!“

Nasmehnil se je striček in se je namuznil. „Slišal sem, slišal, Vilko,“ je odgovoril. „Zdaj si popolnoma zdrav in ni ti treba več bisera. Prepričan sem trdno, da te je ozdravil popolnoma tvoje bolezn, ki ni bila nič drugega nego nesrečna zijalost. Samo zijalost je bila, Vilko, samo zijalost. — No, ker si zdaj rešen, ti pa lahko povem, kaj je pravzaprav moj biser. Pravim ti in povem, Vilko, da je ta biser samo navadni lešnik in nič drugega, Vilko.“

Veselo se je nasmejal striček, in nasmejal se je tudi Vilko. Kajti sedaj šele je spoznal, da ga je rešil samo lešnik. Pa je mislil, da je nosil v žepu pol leta dragocen biser! Pa je nosil samo lešnik, oj, lešnik, ki ga je utrgal striček tam na Brdih.

Zapozneli kosec.

„Kam pa greš tak pozno, kosec?
Saj je kosa že rujava,
travnica ti je zvenela,
tudi luna ni več prava.“

Danes so že v njej semena:
jaz kosil bom in sejal —
kaj kosil bi že zeleno,
kaj bi zemlji plod jemal?“

„Luna taka ali taka,
koso bodem že nabrusil,
naj bo trava ovenela,
jaz se bodem z njo poskusil ...“

Solnčno jutro, rosno jutro ...
Zadnji kosec kosi travo,
zadnji kosec, nori kosec —
kdor gre mimo, maje z glavo ...

Francé.

